

KANSANHUOLTOMINISTERIÖ.

Helsingissä,
20 p:nä elokuuta 1942.
Kiertokirje N:o 228.

Kansanhuoltolautakunnille.

Koskee: Kh-lomaketta N:o E 126.

Tähän asti käytännössä ollut Kh-lomake E 44 on nyt jaettu kahteen osaan, joista kotieläintuotantoa koskeva lomake N:o E 126 on parhaillaan kansanhuoltolautakunnille jaettavana. Viljelyspuolta koskeva lomake N:o E 127 valmistuu myös lähiaikoina ja tullaan sen täyttämistä antamaan ohjeet erikseen. Kh-lomake N:o E 126 on samoin kuin aikaisempi E 44 lomake tarkoitettu kuukausittain täytettäväksi Kh-lomakkeen J 91 pohjalla. Lomaketta täytettäessä on otettava huomioon seuraavaa:

Uudessa karjan haltijan lomakkeessa E 126 ovat *maidon ja voin tuotantoa ja käyttöä* koskevat sarakkeet pääasiassa samanlaiset kuin aikaisemmassa lomakkeessa E 44.

Tilityskuukausi. Lomakkeen ensimmäiselle riville (I—VI) merkitään E 44:stä yhteenlasketut vuoden 1942 ensimmäisen vuosipuoliskon luvut. Joulukuulle varatun rivin alapuolella on rivi koko vuoden 1942 yhteenlaskettua maidon tuotantoa ja käyttöä osoittavia lukuja varten. Näitä lukuja tarvitaan näet kalenterivuoden päätyttyä maidon tuotannon perusteella sarakkeessa 14 laskettavan lihasakon määräämistä varten. Vuoden 1943 kuuden ensimmäisen kuukauden jälkeen on jälleen rivi yhteenlaskua varten, mikä tulee suoritettavaksi siirryttäessä seuraavan tilitysvuoden lomakkeeseen.

Lehmäluku. Sarakkeeseen 2 merkitään koko lehmäluvun ja ummessa olleiden lehmien lukumäärän erotus eli siis lypsävien lehmien lukumäärä. KH-lomakkeesta J 91 otettuun uuteen painokseen tulee karjan haltijan tästä lähtien merkitä myös kuukauden aikana poikineiden lehmien lukumäärä. Kuukausitilityksestä viedään tämä merkintä E 126:n sarakkeeseen 3. Kuukauden aikana poikineista lehmistä tehtyjen merkintöjen perusteella voidaan seurata maidon tuotannon kehitystä sekä

valvoa vasikkain ruokintaan käytetyn maidon määrää.

Maidon käyttö. Sarakkeeseen 4 merkitään karjan haltijan omassa taloudessa käytetty ja ilman kuponkeja luovutettu maitomäärä [ruokakunnan oma sallittu käyttö (à 6 dl), muonaväelle ja eläkeläisille luovutettu (à 6 dl) sekä *vasikoille* (yhteensä 200 litraa vasikkaa kohden) *annettu maito*]. Saraketta täytettäessä on tarkistettava, että karjan haltijan ilmoitus tarkoitusta varten käytetystä maidosta on oikea ja voimassa olevien määräysten mukainen. Lomakkeeseen merkitään vain sallittu käyttö. Mikäli karjan haltija jättämänsä J 91:n mukaan on ylittänyt sallitut määrät, tulee asiasta pyytää selvitys ja ryhtyä sen vaatimiin toimenpiteisiin.

Vasikoiden ruokintaan käytetyn maidon määrää voidaan tarkkailla mm. seuraavasti: Lomakkeessa J 91 annetun ilmoituksen perusteella voidaan sarakkeen 3 (poikineet lehmät) oikeaan yläkulmaan merkitä vasikoiden ilmoitettu maidon kulutus kuukauden aikana, jota vertaamalla poikineiden lehmien lukuun, voidaan todeta, onko maidon käyttö ollut oikea.

Sarakkeeseen 5 merkitään kulutukseen myyty maito eli maidon vastaanottotodistusta vastaan meijeriin tai liikkeelle, ostolupatodistusta, ottotodistetta ja ostokortin kuponkeja vastaan luovutettu maito. Jos karjan haltija on myynyt kermää, on se ensin muunnettava neljäprosenttiseksi maidoksi ja lisättävä maitona myytyyn määrään. Kerman maidoksi muuntaminen tapahtuu siten, että kermamäärä kerrotaan sen rasvaprosentilla ja tulos jaetaan luvulla 4.

Sarakkeeseen 6 (A) merkitään sarakkeitten 4 ja 5 osoittamien lukujen summa.

Kotivoi käyttö. Voin käytöstä tehdään merkintöjä luonnollisesti vain, mikäli tila valmistaa kotivoita ja on siihen oikeutettu. Karjan haltijan ruokakunnan käyttöä varten meijeristä saaman voim määrää seura-

taan ainoastaan meijerin kuukausitilityksiä tarkistettaessa.

Sarakkeeseen 7 merkitään kotivoin valmistajan oma *luvallinen* voion kulutus [oman ruokakunnan kulutus (à 600 g) sekä muonaväelle luovutettu voi (muonamies ja tilan työssä oleva à 600 g, muut muonamiehen ruokakunnan jäsenet kuluttaja-annosten mukaan)]. Sarakkeeseen 8 merkitään myyty kotivoi sen mukaan kuin kansanhuoltolautakunnalle jätetyn lomakkeen J 91 mukana seuranneet ostokuitit ja ostokortin kupongit myydyksi osoittavat. Kuukausitilitystä tarkistettaessa on todettava, että kotivoin valmistaja on myynyt kotivoita ostokortin kuponkia vastaan ainoastaan kansanhuoltolautakunnan luvalla.

Sarakkeeseen 9 (B) merkitään sarakkeitten 7 ja 8 osoittamien voierien summa.

Maidon tuotanto. Sarakkeeseen 10 merkitään kuukausitilitystä vastaava tuotantomäärä maitona siten, että sarakkeessa 6 (A) merkittyyn maitomäärään lisätään mahdollisesti sarakkeeseen 9 (B) merkitty voimäärä kerrottuna luvulla 24.

Sarakkeeseen 10 saatua maidon tuotannon määrää verrataan karjan haltijan kuukausitilityksessään ilmoittamaan tuotantoon ja kansanhuoltolautakunnan sarakkeeseen 11 etukäteen, lehmäluvun ja tuotantotason perusteella merkitsemään, arvioituun tuotantoon. Mikäli sarakkeeseen 10 saatu maitomäärä huomattavasti alittaa sarakkeeseen 11 merkityn luvun, on asiaa tutkittava ja asianomaiselta vaadittava selvitys siitä, mistä tilitetyn maidon tuotannon vähäisyys on aiheutunut.

Maitotaloustuotteiden käyttö ja luovutus v. 1942.

Sarake 14 on tarpeellinen lihasakon määrittämistä varten. Oman ruokakunnan, muonaväen ja eläkeläisten maidon kulutukseksi lasketaan 250 litraa vuodessa ja kerrotaan tämä henkilöluvulla, jolloin saadaan ruokatalouteen käytetyn maidon kokonaiskulutus viljelmällä. Henkilöluku saadaan lomakkeesta J 91 laskemalla yhteen kuukausittain tehdyt ilmoitukset oman ruokakunnan, muonaväen ja eläkeläisten henkilöiden lukumääristä ja jakamalla summa 12:lla. Maidon kulutukseksi vasikkaa kohden lasketaan 200 litraa. Vasikoiden määräksi merkitään se lukumäärä vasikoita, joka viljelmällä oli

1 päivänä maaliskuuta 1942 suoritettussa yleisessä karjan luetteloinnissa. Maitoa tilitetty myydyksi v. 1942 saadaan sarakkeesta 5, laskemalla yhteen koko kalenterivuoden aikana myydyksi tilitetty määrä maitoa. Kotivoin kulutusta vastaava maitomäärä, 250 litraa henkilöä kohden, kerrotaan niiden henkilöiden luvulla, jotka ovat saaneet kotivoita sellaisista talouksista, joilla on ollut oikeus kotivoin valmistamiseen. Täten saadaan lasketuksi kotivoin vuotuista käyttöä vastaava maitomäärä. Sarakkeesta 8 otetaan myydyksi tilitetyn kotivoin määrä ja kerrotaan se luvulla 24, jolloin saadaan myytyä kotivoita vastaava maitomäärä. Kun edellämainitut luvut lasketaan yhteen, saadaan viljelmän koko säännösteltyyn kulutukseen tullut maidon tuotanto. Se jaetaan 1. 3. 42 olleella karjan haltijan lehmäluvulla tai ellei tämä lehmäluku ole oikea, sillä kansanhuoltolautakunnan hyväksymällä keskimääräisellä lehmäluvulla, jonka karjan haltija on tammikuun aikana v. 1943 kansanhuoltolautakunnalle ilmoittanut. Tällöin saadaan säännösteltyyn kulutukseen toimitettu keskimääräinen maidontuotanto lehmää kohden. Tämän luvun alle merkitään kunnan maidon tuotantoraja, jonka kansanhuoltoministeriö tulee erikseen annettavalla päätöksellä vahvistamaan. Jos maidon tuotantoraja on pienempi keskimäärin lehmää kohden säännösteltyyn kulutukseen tullutta maidon tuotantoa osoittavaa lukua, on maidon tuotantoraja ylitetty. Tällöin tulee sana „Alitus” pyyhkiä yli. Muussa tapauksessa on meneteltävä päinvastaisesti. Koska lihasakko tullaan määräämään jokaiselta täydeltä sadalta kilolta maitoa, millä tuotanto alittaa maidontuotantorajan, on sarakkeessa 14 tehtävät laskutoimitukset suoritettava huolellisesti ja tarkkaan.

Kananmunat.

Kananmunien luovutusvelvollisuus merkitään sarakkeeseen 16 sellaisena kuin se on karjan haltijalle ilmoitettu (Kansanhuoltoministeriön päätös kananmunien luovutusvelvollisuudesta vuoden 1942 heinäkuun 15 päivän ja syyskuun 30 päivän välisenä luovutuskautena. As.kok. 558). Sarake 17 sisältää ne kilomäärät kananmunia, jotka tuottaja on luovuttanut ostokuittia, puolustuslaitoksen ottotodistetta tai milloin kansanhuoltoministeriö niin määrää, sellaista

ostolupaa vastaan, joka on annettu haudontaan käytettävien kananmunien hankkimista varten.

Vuodat.

Ostokuittia vastaan myytyjen vuotien kappaleluku merkitään sarakkeeseen 18. Kiertokirjeeseen N:o 212 24/8 42 viitaten huomauttaa ministeriö, että vuoden ostokuitti on tilitettävä myös elävän teuraseläimen luovuttamisesta. Koska kaikki teuraseläimestä saadut valmistamattomat nahat ja vuodat on luovutettava säännöstelyyn kulutukseen, tulee sarakkeeseen 19 vain ne vuodat, joiden valmistusta varten (kansanhuoltolautakunta tai) kansanhuoltopiiri on antanut valmistuslupan.

Villa.

Villan luovutus merkitään J 91 lomakkeesta suoraan sarakkeeseen 20.

Kotieläimiä kuukauden lopussa.

Lomakkeesta J 91 tehdään kuukausittain merkinnät sarakkeeseen 24—33 kuukauden lopussa olevista kotieläinmääristä. Kh-lomakkeeseen E 44 verrattuna on sarakkeita lisätty antamalla yli 2 vuoden vanhoille sonneille oma sarake, jakamalla lampaat kahteen sarakkeeseen käyttäen ikärajana yhtä vuotta ja lisäämällä vuohien lukumäärää osoittavan sarakkeen. Kanojen sarakkeessa otetaan huomioon vain yli 6 kk vanhat kanat. Kaikki nämä muutokset on tehty karjan haltijain uuteen kuukausitilitslomakkeeseen J 91.

Karjan myynti ja teurastus.

Sarakkeeseen 34 merkitään kaikki ne pitoeläimiksi myydyt eläimet, joita ei lasketa lihan luovutusvelvollisuuden hyväksi sekä kuolleet eläimet. Tähän ryhmään kuuluvat ensiksikin muut pitoeläimiksi myydyt eläimet, paitsi eivät ne, joiden luovutus on tapahtunut lihan luovutusvelvollisuudesta 3 päivänä heinäkuuta v. 1942 annetun kansanhuoltoministeriön päätöksen 3 ja 4 §:n mukaan. Karjan haltijan tilityksen mukana tulee seurata pitoeläimen ostoluvan B-kappale todistukseksi luovutuksesta. Toiseksi kuuluvat tähän ryhmään ne pitoeläimet, jotka eivät ole lihan luovutusvelvollisuuden alaisia, kuten hevoset ja vuohet. Hevosien luovuttamisesta tulee seurata osta-

jan nimeä ja osoitetta koskeva ilmoitus. Lisäksi merkitään sarakkeeseen 34 kuolleet eläimet, jolloin karjan haltijan on liitettävä tilityksen mukaan todistus kuoleamisen aiheuttaneista syistä.

Sarakkeeseen 35 tulee kappaleluku ja sarakkeeseen 36 lihaa vastaava kilomäärä kotona teurastetuista eläimistä, elävänä teuraaksi myydyistä tai sellaisista pitoeläimistä, jotka luetaan lihan luovutusvelvollisuuden hyväksi. (Katso edellämämainitun kansanhuoltoministeriön päätöksen 2, 3 ja 4 §.) Jos kotona teurastettu eläin on myyty ostokuittia, puolustuslaitoksen ottotodistetta tai lihakortin kuponkeja vastaan, tulee tilityksen mukana seurata ostokuitin B-kappale, ottotodisteen A-kappale tai lihamäärää vastaavat lihakortin kupongit. Karjan haltijan luovuttaessa tilallaan lihaa ostokortin kuponkeja vastaan, on kuponkeja laskettava 18 markan arvosta lihakiloa kohden lihan laadusta riippumatta. Erikoisesti on huomattava, että sarakkeisiin 35 ja 36 merkitävään lihamäärään ei sisälly oman ruokakunnan käytettäväksi varattu liha. Sarake 36 osoittaa suoraan, paljonko lihan luovutusvelvollisuudesta on täytetty. Tätä koskevat muutokset on myös tehty uuteen lomakkeeseen J 91. Kun otsikossa mainitaan teurastetut eläimet, ei sillä tarkoiteta siis omaa kulutusta varten teurastettuja eläimiä.

Oman ruokakunnan lihan käyttö merkitään sarakkeeseen 37. Jos kotona teurastetun eläimen ruho tai osa siitä on varattu omaa ruokakuntaa varten tai myyty ostokortin kuponkeja vastaan, tulee tilityksen liitteenä seurata todistus lihan painosta. Sarake 38 osoittaa sen lihamäärän, jonka kansanhuoltolautakunta henkilöluvun perusteella on laskenut ruokakunnan sallitukseksi käyttöksi. Kansanhuoltoministeriön päätös 21 päivästä elokuuta 1941 koskeva tarkempia määräyksiä lihan säännöstelystä määrää, että lihan luovutusvelvollinen karjan haltija saa varata enintään 2½ kg lihaa ruokakunnan jäsentä ja kuukautta kohden.

Luettelo 1 päivänä maaliskuuta 1942 niistä kotieläimistä, jotka perustavat lihan luovutusvelvollisuuden.

Sarake 39 osoittaa 1 päivänä maaliskuuta 1942 suoritettuun yleiseen karjan luettelointiin perustuvan kotieläinten lukumäärän. Tiedot tähän sarakkeeseen kootaan kansanhuoltolautakunnissa säilytettävästä lomak-

keestä E 85. Sarakkeessa 41 on nämä kotieläinmäärät muunnettu nautayksiköiksi. Muuntaminen tapahtuu 2 päivänä heinäkuuta 1942 lihan luovutusvelvollisuudesta annetun valtioneuvoston päätöksen 2 §:ssä mainittujen lukujen perusteella. Koska lihan luovutusvelvollisuus lasketaan erikseen nautaeläinten ja lampaiden ja erikseen sikojen osalta, on sarakkeessa 42 viivitus, joka osoittaa paljonko viljelmällä on nautaeläimiä ja lampaita yhteensä nautayksiköiksi ja paljonko sikoja nautayksiköiksi muunnettuna. Kertomalla nämä nautayksikkömäärät eri luovutuskausina nautayksiköltä luovutettaviksi määrättyillä lihamäärillä, voidaan lomakkeen reunaan merkitä kuinka suuri on lihan luovutusvelvollisuus nautaeläinten ja lampaiden ja kuinka suuri sikojen osalta.

Lihan luovutusvelvollisuus.

Huom. Lomakkeessa E 126 on lihavalla painetussa otsikossa *Luovutettu lihaa aikana 1/7 1942—30/6 1943 paimovirhe*. Pitää olla: *Luovutettava lihaa aikana 1/7 1942—30/6 1943*. Tämä tarkoittaa siis samaa kuin lomakkeessa E 44 ollut sarake 56 „Lihan luovutusvelvollisuus kiloa”. Lihan luovutusvelvollisuuden laskemisesta on kiertokirjeessä N:o 181 26/7 1941 annettu esimerkeillä varustetut ohjeet. Luovutusvelvollisuus I ja II luovutuskautena on merkitty rinnakkain siitä syystä, että näinä luovutuskausina luovutettavat lihamäärät on vahvistettu puolivuotiskaudelta. (Vrt. kansanhuoltoministeriön päätös nautayksiköltä 1 päivänä heinäkuuta 1942 alkavana luovutuskautena luovutettavista lihamääristä ja luovutuksen ajasta. As. kok. N:o 538). Kolmantena ja neljäntenä luovutuskautena luovutettaviksi määrättävistä lihamääristä tulee merkintä sarakkeeseen 44. Laskemalla luovutuskaudet yhteen saadaan koko vuoden luovutusvelvollisuus yhteensä. Tämä ei kuitenkaan ole lopullinen luovutusvuoden aikana luovutettava lihamäärä, vaan on sitä laskettaessa otettava huomioon rästi tai ennakko edelliseltä luovutusvuodelta. Jos on rästiä, lasketaan sitä osoit-

tava luku yhteen luovutusvuotena luovutettavan lihamäärän kanssa. Ennakkoa osoittava luku taas vähennetään luovutusvuotena luovutettavasta määrästä. Rästiä tai ennakkoa osoittavat luvut saadaan lomakkeesta E 44. Lisäksi tulee lihasakon määrä. Lihasakko merkitään lomakkeen alakulmassa olevaan sarakkeeseen sen suuruisena kuin se myöhemmin kansanhuoltoministeriön päätöksessä tullaan säätämään. Lisäämällä lihasakon määrä edellämaituihin summiin saadaan luovutettavan lihamäärän suuruus luovutusvuoden loppuun 30/6 1943 mennessä. Jos halutaan keskenään verrata luovutuskautena luovutettavia lihamääriä ja niitä luovutettuja lihamääriä, jotka lasketaan luovutusvelvollisuuden hyväksi, lasketaan sarakkeesta 36 yhteen kuukaudet VII—XII ja kirjoitetaan summa sarakkeen 44 rinnalle, mihin on merkitty luovutusvelvollisuus I ja II luovutuskautena. Samoin menetellään III:n ja IV:n luovutuskauden suhteen, jolloin sarakkeessa 36 lasketaan yhteen kolmatta luovutuskautta vastaavat kuukaudet I—III ja neljättä luovutuskautta vastaavat kuukaudet IV—VI.

Kh-lomakkeen E 126 ja E 127 kannet.

Kh-lomakkeen E 126 kansina käytetään E 44:n kansia. Edellisen vuoden lomakkeet sidotaan nuoralla pahvista tehtyihin kansiin, jotka jokainen kansanhuoltolautakunta valmistaa itse. Ne kunnat, joissa viljelmien luku on vain n. 150 ja jotka siis tulevat saamaan n. 150 kpl lomaketta E 126, saavat kiinnittää viime vuonna saamiinsa kansiin sekä E 126 ja E 127 (Viljelyspuolta koskeva lomake). Paperipulan johdosta voidaan uusia kansia valmistaa vain n. 800 kpl ja jaetaan näitä vain niihin kuntiin, joissa on yli 150 viljelmää, eli joissa tulee lomakkeiden luku niin suureksi, että molemmat lomakkeet eivät sovi samoihin kansiin. Paperipulasta myös johtuu, että lomakkeet on täytynyt valmistaa heikommasta paperista kuin aikaisemmin. Yksiin kansiin sopii noin 300 kpl lomakkeita.

Kansanhuoltoministeriön puolesta:

Osastopäällikkö Jouko Juuramo.

Toimistopäällikkö Einari Karvetti.